

**Procedura postępowania
w przypadku podejrzenia stosowania przemocy
w rodzinie ucznia
(procedura “Niebieskiej karty”)**

Wstęp

Procedura została opracowana na podstawie Ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011r. nr 209, poz. 1245).

Procedura określa sposób postępowania pracowników szkoły w sytuacji podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie w oparciu o obowiązujące w tym zakresie przepisy prawa.

Przemoc

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa **przemoc** jako naruszenie podstawowych praw człowieka poprzez jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodzin, a także osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie jest zachowaniem prawnie zabronionym, jest przestępstwem określonym w prawie, za które grożą określone sankcje karne.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które stanowi zagrożenie dla wszystkich uwikłanych w nią osób: ofiar, sprawców oraz świadków. Skutki jej są długotrwałe, dlatego im szybciej podejmie się działania, aby zatrzymać przemoc, tym mniejsze będą koszty emocjonalne pozostawiania w takiej trudnej sytuacji.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych funkcji, przypisane indywidualne role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, złamane zostają reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem w pełni demokratycznym. Oznacza to, że dotyka ludzi bez względu na wiek, płeć i status społeczny. Może więc zdarzyć się nie tylko w rodzinach z tzw. „marginesu społecznego”. Jest to problem powszechny, który dotyczyć może ludzi bez względu na status materialny i społeczny, wiek, poziom wykształcenia czy wykonywany zawód.

Kryteria przemocy

Przemoc w rodzinie jest działaniem:

- **zamierzonym i nieprzypadkowym**, skierowanym przeciwko innym członkom rodziny,
- **naruszającym prawa i dobra osobiste** ofiar, w tym prawo do nietykalności fizycznej, szacunku i godności,
- **powodującym ból i cierpienie**, co w efekcie skutkuje mniejszą zdolnością ofiary do samoobrony,
- **wykorzystującym wyraźną asymetrię sił**, w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą (np. ze względu na wiek: dziecko - dorosły).

Formy przemocy

Zjawisko przemocy domowej może przejawiać się w różnej formie:

- **przemoc fizyczna** polega na używaniu fizycznej siły w celu wymuszenia określonego postępowania, wywołania lęku. Zalicza się do niej bardzo szeroki wachlarz zachowań sprawcy, między innymi: popychanie, wykręcanie rąk, szarpanie, przytrzymywanie, policzkowanie, kopanie, duszenie, bicie, ciskanie w kogoś przedmiotami, oparzenie itp.,
- **przemoc psychiczna** niesie za sobą stałe poczucie zagrożenia, wytwarza atmosferę napięcia i niepewności. Ma na celu spowodowanie zachwiania pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary. Zalicza się do niej: wyśmiewanie poglądów, wyglądu, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, domaganie się posłuszeństwa, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie) itp.,
- **przemoc seksualna** polega na przedmiotowym traktowaniu i wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia własnych potrzeb seksualnych sprawcy,
- **przemoc ekonomiczna** to działania prowadzące do całkowitej finansowej zależności ofiary od sprawcy. Zalicza się do niej: uniemożliwianie podjęcia pracy, odbieranie zarobionych pieniędzy, nie zaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych rodziny itp.

Gdzie szukać pomocy?

- Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia"
Ul. Korotyńskiego 13
02-121 Warszawa
Tel. 22 668 70 00
www: www.niebieskalinia.pl
- PUNKT INFORMACYJNO-KONSULTACYJNY BEMOWO
Ul. BOROWEGO 8
01-357 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 5337885

faks: +48 22 5337614
www: www.bemowo.waw.pl

- PORADNIA TERAPII UZALEŻNIENIA OD ALKOHOLU I WSPÓLUZALEŻNIENIA
SAMODZIELNEGO PUBLICZNEGO ZOZ DZIELNICY BEMOWO
Ul. CZUMY 1
01-355 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 6645895
faks: +48 22 6645895
e-mail: poradnia.u@zozbemowo.pl
www: www.zozbemowo.pl
- OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ DZIELNICY BEMOWO
Ul. ROZŁOGI 10
01-310 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 (22) 487-13-00
fe-mail: sekretariat@opsbemowo.waw.pl
www: www.opsbemowo.waw.pl
- BEMOWSKIE STOWARZYSZENIE TRZEŹWOŚCIOWE "REDUTA"
Ul. SYNÓW PUŁKU 6
01-354 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 6650800
kom: 504 204 365
e-mail: stowarzyszeniereduta@wp.pl
- SĄD REJONOWY DLA WARSZAWY WOLA VI WYDZIAŁ RODZINNY I NIELETNICH
Ul. KOCJANA 3
01-473 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 3286020
tel: +48 22 3286021
tel: +48 22 3286022
faks: +48 22 3286228
e-mail: boi@warszawa-wola.sr.gov.pl
www: www.warszawa.so.gov.pl
- ŚRODOWISKOWE OGNISKO WYCHOWAWCZE TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ DZIECI
(BEMOWO)
Ul. SYNÓW PUŁKU 2
01-354 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 6643214
www: www.tpd-maz.org.pl
- FUNDACJA ROZWOJU PEDIATRII

Ul. POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH 106B/10
01-494 WARSZAWA
woj.: Mazowieckie
pow.: warszawski
dzielnica: BEMOWO
tel: +48 22 8641167
e-mail: fundacja@pediatria.waw.pl
www: www.fundacja.pediatria.waw.pl

WAŻNE TELEFONY:

997 – Policja,
800 12 00 02 – Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
„Niebieska Linia”

Działania przed rozpoczęciem procedury „Niebieska Karta”

1. W przypadku zauważenia przez pracowników szkoły siniaków, zadrapań, miejscowych oparzeń lub innych widocznych obrażeń, a także nadmiernej lękliwości, niepokojących odruchów, wzmożonej agresji mogących świadczyć o stosowaniu wobec dziecka przemocy, należy o tym niezwłocznie poinformować dyrektora szkoły.
2. Nauczyciel, wychowawca lub pedagog sporządza notatkę służbową, w której dokonuje opisu obrażeń dziecka lub jego niepokojących zachowań.
3. Dyrektor szkoły i pedagog szkolny lub wychowawca wzywa rodziców w celu wysłuchania wyjaśnień dotyczących zauważonych obrażeń na ciele dziecka lub niepokojących zachowań. Z rozmowy tej sporządza się notatkę służbową.
4. Po zapoznaniu się z okolicznościami, dyrektor szkoły podejmuje decyzję o wszczęciu procedury: „Niebieska Karta – A” oraz „Niebieska Karta – B”.

Procedura „Niebieska Karta”

1. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez dyrektora szkoły lub wychowawcę, nauczyciela, pedagoga szkolnego, specjalistę w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
2. Druk A wypełnia się na podstawie rozmowy z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie.
3. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta – A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wypełnienie następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jego wypełnienie.
4. W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” następuje bez udziału tej osoby.

5. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
6. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.
7. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego.
8. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka są rodzice, opiekunowie prawni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej z rodziny (np. rodzeństwa, babci, dziadka).
9. Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być przeprowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
10. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta – A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta – B” po uprzednim wypełnieniu rubryk dotyczących proponowanych instytucji pomocowych. Jeżeli osobą dotkniętą przemocą w rodzinie jest dziecko, formularz „Niebieska Karta – B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu, albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
11. Formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc.
12. Po wypełnieniu „Niebieskiej Karty – A” należy niezwłocznie (w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury) przekazać ją do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy W Rodzinie Dla Dzielnicy Bemowo M.St. Warszawy działającego w Ośrodku Pomocy Społecznej dzielnicy Bemowo.
13. Przed przekazaniem formularza „Niebieska Karta – A” należy wykonać kopię, którą pozostawia się w dokumentacji szkolnej.
14. W ramach procedury szkoła podejmuje działania:
 - 1) diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w szczególności wobec dzieci,
 - 2) udziela informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,

- 3) udziela informacji o możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - 4) organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
 - 5) może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii.
15. Jeżeli stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wymaga przewiezienia jej do podmiotu leczniczego, formularz „Niebieska Karta - A” wypełnia podmiot leczniczy, do którego osoba ta została przewieziona.
16. Zakończenie procedury następuje w przypadku:
- 1) ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy,
 - 2) rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań, dokonanego przez Zespół Interdyscyplinarny, który ma obowiązek powiadomić o tym podmioty uczestniczące w procedurze.